

‘Zelf doen wat je zelf kunt doen’

Ondanks begrotingstekort blijft Montferland extra investeren in groenvoorzieningen

De gemeente Montferland bezuinigt in de laatste begrotingsronde 3,3 miljoen. Toch krijgt wethouder Oscar van Leeuwen (CDA) er een ton bij voor de uitvoering van het groenbeleidsplan. ‘Groen is een stevige pijler onder de missie van het college. Het mag dus ook wat kosten.’ Eén van de ambities van Van Leeuwen is om meer taken in het groenbeheer in eigen beheer uit te voeren. De eigen groendienst groeide in 2018 uit van drie tot 40 mensen.

Auteur: Paul van der Sneppen

De personeelsuitbreiding bij de buitendienst gebeurde eigenlijk met één krabbel, waarbij de gemeente Montferland plots veertig mensen extra in dienst had. Drie jaar geleden heeft de gemeente de samenwerking met sw-bedrijf Wedeo opgezegd en alle medewerkers die voorheen werden ingehuurd in dienst genomen. ‘Best een grote sprong, maar het bevalt goed. Door zoveel mogelijk taken in het groenbeheer zelf uit te voeren, zijn we flexibeler en beter in staat om in te springen op wensen en klachten van inwoners. We hebben beter de vinger aan de pols en, niet onbelangrijk, onze buitendienstmedewerkers voelen zich nu volwaardige ambtenaren. Dat is goed voor de sfeer in het team en voor de arbeidsmoraal.’

Herindeling

Stad+Groen gaat met Van Leeuwen op pad in de Achterhoekse gemeente Montferland. De gemeente is in 2005 ontstaan toen de gemeenten Didam en Bergh werden samen-gevoegd. Montferland telt twaalf woonkernen en tien buurtschappen, is 107 vierkante kilometer groot en grenst aan Duitsland. De gemeente kampt met de gevolgen van

klimaatverandering. De hele streek, met zijn hoge zandgronden, staat bekend om zijn droogteproblematiek. Het is één van de redenen voor de gemeente om hoog in te zetten op groenbeleid. ‘De gevolgen van klimaatverandering gaan bepaald niet aan ons voorbij. Dat verklaart mede waarom er ondanks een begrotingstekort en bezuinigingen toch meer geld wordt toegewezen aan groenbeheer. Montferland geeft per hoofd van de bevolking gemiddeld zelfs 35 procent meer uit aan groen dan andere Nederlandse gemeenten.’

Beleidsdoelstellingen

Van Leeuwen vindt ook dat groen en groenbeleid vaak onlosmakelijk verbonden zijn met andere beleidsterreinen. ‘We hebben bijvoorbeeld beleidsdoelen die aan groenbeheer raken in het deltaplan ruimtelijke adaptatie en het groenbeleidsplan. Maar dat geldt net zo goed voor de sportnota en onze visie op het sociaal domein. Bij al die thema’s komt groenbeheer om de hoek kijken.’

Dat heeft in Montferland geleid tot een kijk op groenbeheer die de beeldkwaliteitsplannen soms overstijgt. De gemeente wil het groen-

7 min. leestijd

beheer waar mogelijk koppelen aan beleidsdoelen op andere beleidsterreinen. 'Als we bijvoorbeeld willen dat de jeugd kan spelen, moeten we ook een paar groenstroken bespeelbaar maken. Daar hoort natuurlijk bij dat het gras een bepaalde hoogte heeft, zaken die we vastleggen in een beeldkwaliteitsplan. Maar dat beeldkwaliteitsplan staat daarbij niet meer centraal. Het is een middel om het beleidsdoel *bewegende jeugd* te realiseren.'

Behoeften

Zo kan het voorkomen dat de gemeente per wijk andere eisen stelt aan groen. Niet elke buurt heeft immers evenveel behoefte aan bespeelbaar groen. Er moet volgens Van Leeuwen per wijk gekeken en geluisterd worden naar de behoeften van inwoners ter plekke. Dat vraagt ook om flexibiliteit, vindt de wethouder. 'Je wilt bijvoorbeeld adequaat reageren op klachten van inwoners, of wensen of initiatieven. Daarom vinden we het prettig om zoveel mogelijk zelf te doen, met eigen mensen en materieel. Je kunt immers niet zomaar aan een aannemer vragen: 'Dit is ons beleidsdoel. Hoe kun jij daaraan bijdragen?' Je kunt hem vragen om daarover mee te denken, maar ook dan moet je uiteindelijk concreet blijven in de afspraken die je maakt. Daarom staat in die afspraken het beeldkwaliteitsplan wel nog centraal.'

Hittestress

Eén van de woonkernen in de gemeente waar droogte en hittestress momenteel flink worden

aangepakt, is Didam. Het centrum van de stad wordt flink vergroend. Onze tocht door Montferland voert eerst door het stadscentrum van Didam. Daar zien we grote plantenbakken in de straten. 'We stuiten hier op een probleem dat veel vaker voorkomt in compacte steden. Onder de grond is het te vol. Er is simpelweg geen ruimte meer voor groen. Dus zetten we hier plantenbakken neer.'

Op het Lieve Vrouwenplein, bij de statige Mariakerk, wordt flink gewerkt aan de aanleg van nieuwe groenvoorzieningen. Bij alles wordt rekening gehouden met droogte. In de verhoogde borders op het plein wordt prairiegras geplant met daartussen bloemen. 'Het is droogtebestendig en alle planten groeien in lavagrind. Dat lavagrind houdt water vast en is ook nog eens onderhoudsarm, omdat het onkruid weert.'

Waterbuffer

Maar het echt grote werk aan het plein ligt verstopt onder de grond. Daar is een immense waterbuffer aangelegd in een krattensysteem. Kunststof kratten houden water vast. Daaroverheen ligt geotextiel en is zand gestort. 'Het plein leent zich goed voor een waterbuffer en we hebben het water hard nodig hier. We kunnen het ons niet meer veroorloven om hemelwater weg te laten stromen.' Onze volgende halte is in de bloemenbuurt. Daar worden eengezinswoningen gesloopt. Elk van de rijtjeshuizen heeft een eigen tuin. De gemeente wil voorkomen dat al het gezonde groen uit die tuinen ten prooi valt aan graafma-

chines en uiteindelijk in een container belandt. 'Daarom hebben we hier Operatie Struikroof opgezet. Alle bruikbare planten uit de tuinen hebben we gratis aangeboden aan buurtbewoners. Dat werd een opmerkelijk succes. Veel planten hebben zo een nieuwe eigenaar gekregen.'

'Lichtvervuiling heeft direct zijn weerslag op biodiversiteit en groen'

Regie

Verderop, in de Lupinenstraat in Didam, wil de wethouder laten zien dat de gemeente groenbeheer niet alleen aan de borst wil houden, maar het ook kan loslaten, wanneer inwoners zelf de regie pakken. 'Dit is daar een mooi voorbeeld van. We wilden hier eigenlijk een trapveldje maken met twee doelen en een hek. Buurtbewoners, de naastgelegen school en het zorgcomplex wilden daar meer van maken. Dat

De gemeente Montferland heeft een flinke eigen groendienst.

Halfopen parkeerplaatsen zorgen voor betere waterretentie.

Lavapuin houdt water vast en voorkomt uitdroging.

hebben we gewoon laten gebeuren.' Het resultaat is dat er behalve een trapveldje ook een tuin is aangelegd met bankjes en een extra speelplek, die duidelijk intensief wordt gebruikt. De buurtbewoners hebben alles zelf georganiseerd en middels crowdfunding gefinancierd. 'Wij hadden een budget van 15.000 euro. Dat hebben we ter beschikking gesteld en verder hebben we het helemaal aan de initiatiefnemers zelf overgelaten.'

Onderhoud

Die hebben niet alleen de aanleg en de financiering zelf geregeld; ze nemen ook het onderhoud voor hun rekening. 'Wij doen niet meer dan we normaal ook gedaan zouden hebben, een paar keer maaien. De rest wordt gedaan door vrijwilligers uit de buurt.' Het project in de Lupinenstraat sluit volgens Van Leeuwen goed aan bij de ambitie om met groenbeleid meer te sturen op beleidsdoelen dan op beeldkwaliteitsplannen. 'Je ziet dat hier beleidsdoelen zijn gerealiseerd ten aanzien van klimaatadaptatie, spelen en gezondheid, maar ook op sociaal vlak is hier veel gebeurd. Mensen spreken elkaar aan op hun verantwoordelijkheden; denk aan hondenpoep opruimen, bijvoorbeeld. Het project verbindt en zorgt voor sociale cohesie.'

Patrijzen

Onze volgende halte is in het buitengebied van de gemeente. We houden stil bij een akker die er zo op het oog wat verwilderd bij ligt. Het is

een veld dat door natuurminnende inwoners is ingezaaid om een aantrekkelijke biotoop te creëren voor patrijzen. In totaal is in Montferland een oppervlakte gelijk aan veertien voetbalvelden aan akkers, bermen en akkerranden op die manier aantrekkelijk gemaakt voor patrijzen. Zo ontstaat ook een fiets- en wandelroute van 12 kilometer rondom het Bergherbos, waar natuurliefhebbers straks patrijzen kunnen spotten en tal van andere flora en fauna die wel varen bij de terugkomst van inheemse planten en soorten. 'Eén van de initiatiefnemers heeft zelfs een complete akker van 1,7 hectare ter beschikking gesteld', weet Van Leeuwen te vertellen over het project.

Nieuwe oplossingen voor effectieve droogtebestrijding

De gemeente doet er zelf ook alles aan om de biodiversiteit te bevorderen en inheemse planten de ruimte te geven. 'We hanteren een sinusmaaibeleid. Het is wonderlijk om te zien hoe snel inheemse planten zich mede daardoor herstellen.'

Materieel

Onze volgende halte is bij de gemeentewerf. Van Leeuwen wil onder meer laten zien hoe de gemeente investeert in materieel. Zelf het groenbeheer verzorgen betekent ook dat er materieel ingekocht moet worden. Vooralsnog levert dat geen lastige dilemma's op, zegt de wethouder. 'Maar we lopen wel hier en daar tegen onze eigen beperkingen aan. Je kunt niet alles zelf doen, hoe graag je dat ook wilt. Voor sommige investeringen is namelijk simpelweg geen businesscase te maken. Dat betekent dat je toch aangewezen blijft op aannemers.' Als voorbeeld noemt hij de bestrijding van de eikenprocessierups. 'We betalen daar veel voor. Maar als we de expertise en het materieel daarvoor in huis moeten halen, wordt het alleen maar duurder. We gebruiken het immers maar een paar weken per jaar. Een gespecialiseerde externe partij kan daar veel beter een businesscase van maken.'

Samenwerking

Ook samenwerking met andere gemeenten biedt geen soelaas, vindt de wethouder. 'Je hebt dan allemaal op precies hetzelfde moment dezelfde spullen nodig, om planten water te geven, gladheid te bestrijden of de eikenprocessierups te bestrijden.' Waar Van Leeuwen wel een goede businesscase

Spelen in de nieuwe buurttuin aan de Lupinenstraat in Didam

voor denkt te kunnen maken, is de investering in een eigen veegmachine. Nu besteedt de gemeente het vegen nog uit. 'Maar we overwegen een eigen veegmachine aan te schaffen. Het is een machine die het hele jaar door veel ingezet kan worden. Alleen al daarom is de aanschaf het overwegen waard.'

Onkruidbestrijding

Maar daar houdt het pleidooi voor een eigen veegmachine niet op. Volgens de wethouder

kan met intensiever vegen ook bespaard worden op onkruidbestrijding. 'Door intensiever te vegen, geef je onkruid minder kans. Daarmee bespaar je kosten en draag je bij aan het realiseren van je beeldkwaliteitsplan. Maar ook onze beleidsdoelstellingen komen daar weer in beeld. Inwoners ervaren hun omgeving als opgeruimder en schoner. Door meer te vegen, dringen we onder meer het aantal klachten over de onkruiddruk terug.' Als we door het buitengebied van de gemeente onze weg vervolgen

naar het gemeentehuis, wijst Van Leeuwen op de straatverlichting. De gemeente wil de verlichting in het buitengebied afschalen. 'Ook dat is, eigenlijk bij toeval, een taak die op mijn bordje terecht komt. De meeste mensen leggen het verband tussen verlichting en milieu niet meteen, maar ik zie daarin ook een mogelijkheid om iets te doen voor de biodiversiteit in de regio. Lichtvervuiling is een thema dat direct raakt aan ecologie. Het is goed voor de natuur om het verschil tussen dag en nacht goed voelbaar te maken.'

Straatverlichting

De gemeente wil kijken of de straatverlichting teruggebracht kan worden, zonder dat daarbij de verkeersveiligheid in het geding komt. Volgens de wethouder liggen daar zeker mogelijkheden. 'We kunnen zoeken naar slimme oplossingen waarbij je alleen wegdelen verlicht die gebruikt worden. Waarom moet een weg van middernacht tot in de vroege ochtend verlicht worden als er geen auto's rijden? En we stellen ons ook de vraag of meer wegverlichting wel altijd bijdraagt aan meer verkeersveiligheid. Uit onderzoeken blijkt dat wegverlichting soms ook een averechts effect heeft. Daar willen we goed naar gaan kijken. Wat is écht zinvol en waar kan het licht gewoon uit? Ik verwacht zeker dat die maatregel straks ook een positief effect heeft op de biodiversiteit in het buitengebied.'

'Sommige zaken zijn gewoon gemeentetaken. Die moet je zelf doen'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

Slechts een enkel plantje blijft verweesd achter na het adoptieproject.

Sloop biedt nieuwe kansen in de bloemenbuurt.